

Regional plan for biblioteksamarbeid

i

Nord-Troms

2008 – 2011

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	3
2. BAKGRUNN FOR PLANEN	3
2.1 NORD-TROMSBIBLIOTEKENE	3
2.2 NASJONALE OG REGIONALE FØRINGER.....	4
3. MÅL	5
4. STATUS	5
5. REGIONALT BIBLIOTEKSAMARBEID I NORD-TROMS	6
5.1 ORGANISERING AV REGIONALT SAMARBEID I NORD-TROMS.....	6
5.2 BIBLIOTEKREFORM 2014 OG REGIONALT BIBLIOTEKSAMARBEID I NORD-TROMS	7
6. SATSNINGSOMRÅDER OG TILTAK	8
6.1 KOORDINATOR FOR DET REGIONALE BIBLIOTEKSAMARBEIDET.....	8
6.2 STUDIEBIBLIOTEK	9
6.3 KOMPETANSEHEVING	12
6.4 BIBLIOTEKENE I NORD-TROMS – FELLES TJENESTER	12
6.5 TILGJENGELIGHET.....	14
6.6 BIBLIOTEKTILBUD TIL BARN OG UNGE	16
6.7 FLERKULTURELLE BIBLIOTEKTJENESTER I NORD-TROMS	19
6.8 LOKALE ANSVARSOMRÅDER	20
6.9 SAMARBEID MED UTVIKLINGSPROSJEKT I NORD-TROMS - NORDKALOTTHUSET (STOREFJORD) OG HALTI (NORDREISA)	22
7. OPPSUMMERING	23
8. KILDER	25
9. VEDLEGG	26

1. Innledning

Regionen Nord-Troms omfatter kommunene Kvænangen, Nordreisa, Skjervøy, Kåfjord/Gáivuotna, Lyngen og Storfjord og har ca. 16.400 innbyggere. Nordreisa er den største kommunen med ca. 4.700 innbyggere. Kvænangen er den minste med ca. 1.400 innbyggere. Nord-Troms kommunene er historisk et **trekulturelt samfunn** - hvor samisk, norsk og kvensk kultur har satt spor etter seg.

Denne regionale planen for biblioteksamarbeidet er første felles plan for bibliotekene i Nord-Troms. Planen gjelder for perioden 2008-2011.

2. Bakgrunn for planen

2.1 Nord-Tromsbibliotekene

Kort status

	Kvænangen	Kåfjord/ Gáivuotna	Lyngen	Nordreisa	Skjervøy	Storfjord
Innbyggere	1.351	2.220	3.199	4.699	2.966	1.911
Avdelinger / Enheter	1	2 + Bokbuss	1	3	1	2
Årsverk pr 1.000 innb.	0,36	1,12*	0,47	0,56	0,50	0,36

[*Hovedbiblioteket er bemannet med biblioteksjef i 50 % stilling, Manndalen filial en 20 % filialstyrer. Bokbussen har en 100 % sjåfør og bibliotekar i 20 %. Kåfjord kommune selger bokbussstjenester til Lyngen og Nordreisa]

Folkebibliotekene i Nord-Troms er små enheter. Biblioteksamarbeid i regionen har ikke vært formalisert og organisert, selv om man alltid har hatt god kontakt og samarbeidet uformelt. Høsten 2004 tok noen bibliotek initiativ og organiserte et første felles møte hvor man ble enig om å starte opp regionalt samarbeid. Det ble opprettet et arbeidsutvalg (AU) bestående av biblioteksjefene i Nordreisa og Skjervøy. Disse har fungert som AU helt fram til juni 2007.

AU tok tidlig kontakt med Nord-Troms Regionråd hvor det viste seg at de holdt på med et forprosjekt der man vurderte muligheter for å etablere studiesenter i Nord-Troms. Bibliotekene ble trukket inn i dette forprosjektet, og senere i hovedprosjektet

Videre høsten 2005 startet Nord-Troms Regionråd opp det 5-årige hovedprosjektet "Nord-Troms Studiesenter" (NTS). Det overordnede målet for Nord-Troms Studiesenter er:

"å styrke samfunns- og næringsutviklingen i regionen ved å gi utdanningstilbud som kan bidra til å rekruttere, videreutvikle og beholde kompetent arbeidskraft"

Det har inntil nå ikke eksistert etablerte faste tilbud innen høyere utdanning i regionen. Av og til har det blitt gitt tilbud innen enkelte fag og noen grunnutdanninger, men realisering av tilbud har vært lite forutsigbar.

Erfaringene hittil er veldig positive. Bibliotekene i Nord-Troms har stor nytte av å ha faglig nettverk. Det skjer stadig nytt i sektoren, og det er lettere å henge med i utviklingen når alle bibliotekene jobber sammen med felles utviklingsprosjekt. For de minste bibliotekene er det likevel et ressursproblem å henge med, når man har så begrensede stillingsressursene som de har i dag.

De tre første årene har bibliotekenes hovedsamarbeidsoppgave vært å etablere studiebibliotek i alle seks kommuner. Man har underveis også sett nytten av å samordne og utvikle andre felles tjenester. Våren 2007 ble biblioteksjefene enige om å få utarbeidet en felles regional plan for biblioteksamarbeidet. Bibliotekene tok kontakt med Nord-Troms Regionråd. Arbeidsutvalget til Nord-Troms Regionråd - bestående av ordfører John Karlsen (Nordreisa), rådmann Reidar Mæland (Skjervøy) og Berit Fjellberg (sekretariatsleder N-T Regionråd) – ga positive tilbakemeldinger på at man ønsket å lage en plan for biblioteksamarbeidet i Nord-Troms.

2.2 Nasjonale og regionale føringer

Lov om folkebibliotek

Lov om folkebibliotek 1985 (med siste endring 11.6.1993) sier:

Folkebibliotekene har til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet.

Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet

Virksomheten skal være utadrettet, og tilbudene skal gjøres kjent

Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem.

Loven gjelder for den offentlige folkebibliotekvirksomheten, herunder de lokale folkebibliotekene som kommunen har ansvaret for.

ABM-utvikling

Fra statlig hold har det de senere årene vært ønske om å se fagfeltene arkiv, bibliotek og museum under ett. Det er flere felles nedslagsfelt på disse områdene, og Statens senter for arkiv, bibliotek og museum – ABM-utvikling - ble opprettet 01.01.2003 etter en sammenslåing av Riksbibliotektilsynet, Statens bibliotektilsyn og Norsk Museumsutvikling. ABM er et overordnet organ som særlig skal utvikle et bedre samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museum. I Nord-Troms vil det være naturlig å innlede et samarbeid med Nord-Troms Museum.

Nasjonal bibliotekutredning

I desember 2006 sendte Kunnskapsdepartementet og Kultur- og kirkedepartementet utredningen ”Bibliotekreform 2014” ut på høring (utført av det statlige organet ABM-utvikling). Høringsfrist var 30.04.2007. Bibliotekutredningen dekker hele bibliotekfeltet med folkebibliotek, skolebibliotek og fag- og forskningsbibliotek. Målsettingen er at biblioteksektoren i 2014 skal bestå av et samhandlende nettverk av sterke og kompetente bibliotek. Mandatet for utredningen la vekt på at den skulle omhandle en samlet biblioteksektor og i Bibliotekutredningen innføres begrepet *Norgesbiblioteket* som betegnelse for et samarbeidende nettverk av alle bibliotektyper. Hovedsatsningene er samlet innenfor tre målområder:

- Innhold og tjenester
- Struktur og organisering
- Kompetanse og forskning.

ABM-meldingen

St.meld. nr. 22 (1999-2000), også kalt ABM-meldingen, introduserte en nasjonal målsetting om å få til et sømløst bibliotektilbud til brukerne. Det innebærer at man som bruker ikke skal måtte tenke på hvilken type bibliotek man henvender seg til når man trenger bibliotek tjenester. Grunnlaget er et prinsipp om at hvert enkelt bibliotek kan stille sine samlinger og tjenester til disposisjon også via andre bibliotek. Sømløst bibliotektilbud omfatter tjenester som fjernlånsamarbeid, felles tekniske løsninger, fri lånerett, felles låneregler, felles lånekort, mm.

Meldingen legger også vekt på sammenheng mellom arkiv, bibliotek og museum.

Nord-Troms. Strategier og handlingsplan

Nord-Troms har gjennom mange år utviklet flere interkommunale samarbeidstiltak. Samarbeidet mellom kommunene har blitt intensivert gjennom ”moderniseringsprosjektet”, som ble ledet av Skjervøy kommune. Man har bl.a. gode erfaringer fra arbeidet med felles løsninger innen IKT.

Nord-Troms Regionråd har utarbeidet egen strategiplan som er vedtatt for Nord-Troms-kommunene. Under innsatsområde 4 ”Tjenestetilbud”, strategi 7 ”Felles ungdomssatsing og kultursamarbeid” er det å få vedtatt felles regional plan om biblioteksamarbeid for Nord-Troms, ett av tiltakene.

3. Mål

Overordnet mål for regionalt samarbeid er å sikre befolkningen i Nord-Troms en best mulig bibliotek tjeneste.

Bibliotekene skal være aktive, kreative og tilgjengelige møteplasser, der innbyggerne i Nord-Troms kan søke inspirasjon, informasjon, kunnskap og rekreasjon.

4. Status

Full status med statistikk følger som vedlegg til planen (se vedlegg 1).

To av seks biblioteksjefer har 100 % stilling (Nordreisa og Skjervøy). Lyngen har 80 %. Kvænangen, Kåfjord og Storfjord har kun biblioteksjefstillinger i 50 %. I Troms fylke har 12 av 25 kommuner biblioteksjef i 100 %.

To av seks bibliotek har åpent hver dag (Nordreisa og Skjervøy). Tre bibliotek har lørdagsåpent (Lyngen, Nordreisa og Skjervøy). To av hovedbibliotekene har kun åpent tre dager pr uke (Kvænangen og Kåfjord). Storfjord har åpent fire dager pr uke, men kun tre timer pr åpningsdag.

Statistikken viser at det er en klar sammenheng mellom personalressurser og åpningstid i forhold til bruk. Kommuner med 100 % biblioteksjefressur har høyere aktivitet enn kommunene med bare 50 % biblioteksjef. De bibliotekene som har bortimot åpent hver dag (Lyngen, Nordreisa og Skjervøy) har høye utlånstall, både til barn og voksne. For Lyngen og Nordreisa har også bokbussen en betydning fordi alle barn i kommunen har et bibliotektilbud – enten fra hovedbiblioteket eller fra bokbuss.

Kåfjord bibliotek har en desentralisert bibliotekdrift. Hovedbiblioteket i Olderdalen og kombinasjonsbiblioteket i Manndalen (filial/skolebibliotek) har nesten like mye åpningstid. I tillegg har de bokbussen som besøker de fleste skoler og barnehager i kommunen. Man har tre operative avdelinger, men ingen av tilbudene blir fullverdige bibliotektilbud. Utlånstall til barn og voksne burde vært høyere ut fra personalressurser man bruker. Et annet problem er at biblioteksjefen, som har faglig ansvar for tre avdelinger, kun har hatt 50 % stilling. Nå jobbes det med å endre stillingsressursen til 100 % i 2008.

I Storfjord er hovedbiblioteket et kombinasjonsbibliotek som er lokalisert i Hatteng skole. Utlån til barn er bra i Storfjord (både i forhold til Troms gj.snitt og landsgj.snitt), mens utlånet til voksne er veldig lavt. Dette skyldes mye at hovedbiblioteket er lokalisert inni skolen og er vanskelig tilgjengelig for voksne lånere. Dersom et kombinasjonsbibliotek skal fungere godt, bør det ha egen inngang, slik at publikum slipper å gå over skoleplass og inn i skolens korridorer etc. I Storfjord planlegges det nye biblioteklokaler i kommunehuset – antakelig innflyttingsklare høsten 2008. Flytting til nye moderne lokaler vil trolig føre til økt bruk.

Kvænangen folkebibliotek har et høyt utlån sett i forhold til personalressurser og åpningstid. Dersom biblioteket hadde hatt 100 % biblioteksjef og biblioteket hadde vært åpent hver dag, hadde utlånstall vært betydelig høyere.

Det er en utfordring å drive bibliotek i vidstrakte kommuner som Kåfjord og Storfjord hvor kommunesentrene ikke har en så sentral plassering som for eksempel i Skjervøy kommune. Det er viktig at bibliotekstrukturene ikke blir så desentraliserte at man får et tilbud som ikke blir bra for noen. Hovedbiblioteket i alle kommunene i Nord-Troms bør være åpent hver dag.

I forhold til Troms gjennomsnitt og landsgjennomsnitt er tilstanden i Nord-Troms bra. Men statistikken viser klart at der kommunene satser på sine bibliotek med tilstrekkelig personalressurser, så gjenspeiles det i bruken av tilbudet. Det er klar sammenheng mellom tilgjengelighet og bruk.

Satsningsområdene til bibliotekene har i hovedsak vært bibliotektilbud til barn og unge, samt bibliotek tjenester til voksne som tar desentralisert utdanning. På disse områdene viser statistikken en klar sammenheng mellom satsing og bruk av tjenestene. Utlån til barn/unge i Nord-Troms er høyt sett i forhold til landsgjennomsnittet. Videre er bibliotek tjenester til voksne studenter mye brukt, pga god tilrettelegging og markedsføring av tjenestene man tilbyr.

5. Regionalt biblioteksamarbeid i Nord-Troms

5.1 Organisering av regionalt samarbeid i Nord-Troms

Bibliotekene i Nord-Troms ønsker å inngå et forpliktende samarbeid, som forankres politisk i alle seks kommuner.

I perioden 2004-2007 har det regionale samarbeidet i regionen blitt drevet på ”dugnad” av biblioteksjefene i Nordreisa og Skjervøy. Dette er en uholdbar situasjon i lengden fordi det ”spiser” av ressursene til disse bibliotekene (annet viktig arbeid blir prioritert bort, fordi det regionale biblioteksamarbeidet har vært viktig å få etablert). Skal det regionale biblioteksamarbeidet lykkes, er det viktig at man har økonomiske ressurser til å drive det.

For kontinuitet og framdrift i det regionale samarbeidet er det viktig å ha en ressurs til koordinator. Koordinators oppgaver er:

- Ha ansvar for oppfølging av regionale samarbeidsoppgaver (eks. studiebibliotek) Dette omfatter også bistand til enkelte bibliotek/kommuner som trenger ekstra oppfølging.
- Ha ansvar for regionale møter.
- Ha ansvar for planlegging og gjennomføring av regionale kurs o.l.
- Være bindeledd mellom studiebibliotekene og prosjektleder for Nord-Troms Studiesenter.
- Være bindeledd mellom bibliotekene i Nord-Troms og Troms fylkesbibliotek.

Koordinator bør ha arbeidssted i et av bibliotekene i regionen og være en del av personale der. Det er viktig at koordinatoren kjenner sektoren og de ansatte i regionen.

Koordinator utgjør Arbeidsutvalg (AU) sammen med en av biblioteksjefene. Dette for å sikre godt samarbeid og koordinering. Dette vervet bør rullere mellom biblioteksjefene.

Biblioteksjefskollegiet har faglig ansvar for koordinator. Arbeidsgiveransvaret har Nord-Troms Regionråd.

Biblioteksjefsmøter bør avholdes minst fire ganger i året.

To - fire ganger pr år bør det arrangeres kurs for alle bibliotekansatte i regionen.

I prosjektet "Nord-Troms Studiesenter" hadde bibliotekene første år en egen budsjettpost til kompetanseheving. Dette gjorde det mulig å arrangere kurs lokalt hvor alle bibliotekansatte deltok. Erfaringene med felles budsjett til kompetanseheving er så positive at vi ønsker å videreutvikle dette. Felles budsjett for kompetanseheving kan også gjøre det mulig å sende deltakere på større kurs utenfor regionen.

5.2 Bibliotekreform 2014 og regionalt biblioteksamarbeid i Nord-Troms

Målområdet "Struktur og organisering" i utredningen Bibliotekreform 2014 har skapt mange reaksjoner i bibliotekmiljøet i Norge. ABM-utvikling foreslår å "konsolidere" bibliotek med færre enn fem ansatte. I utredningen foreslås det at små bibliotek slås sammen til enheter med minimum 6-8 ansatte. Flere kommuner innenfor et område samler ressursene sine i et nytt konsolidert bibliotek med én felles biblioteksjef. Utredningen sier at det vanligvis bør være minst en (fysisk) bibliotekavdeling i hver av de kommunene som inngår i den nye organisasjonen.

Alle kommunene i Nord-Troms har sendt høringsuttalelser angående reformen. Alle har vært negative til tanken om konsolidering av bibliotekene i Nord-Troms. En konsolidering av bibliotekene i Nord-Troms vil ikke etablere en sterkere og mer kompetent bibliotekstjeneste i Nord-Troms. Én felles konsolidert biblioteksjef med et godt utbygd hovedbibliotek i en kommune og forhåpentligvis en filial i hver av de fem andre kommunene, mener vi ikke vil heve kvaliteten.

I stedet ønsker bibliotekene i Nord-Troms å inngå forpliktende regionalt samarbeid som forankres i en regional plan. Det vil være behov for en koordinator som utelukkende kan

jobbe med koordinering, kompetanseheving og utviklingsarbeid – i samarbeid med bibliotekene i regionen.

Flertallet av høringsuttalelsene til Bibliotekreform 2014 er positive til samarbeid, men ikke nødvendigvis konsolidering. Eksisterende interkommunale biblioteksamarbeid har gode erfaringer å vise til, og bibliotek tjenestene blir ikke nødvendigvis bedre av at mindre bibliotek konsolideres. Videre understreker mange høringsinstanser at det er nødvendig med en koordinator for interkommunale samarbeidsløsninger, og at fylkeskommunen kan være en velegnet aktør til det.

Bibliotekene i Nord-Troms føler derfor at deres valg av samarbeidsløsning, regionalt samarbeid framfor konsolidering, er i tråd med hva andre bibliotek har gitt signaler om i sine høringsuttalelser til Bibliotekreform 2014.

Tiltak

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Inngå forpliktende biblioteksamarbeid i Nord-Troms	Folkebibliotekene i Nord-Troms		2008	Nord-Troms Regionråd, Alle kommunene i Nord-Troms
Avklare framtidig ressurs for organisering av biblioteksamarbeid i Nord-Troms	Folkebibliotekene i Nord-Troms		Høst 2008	Biblioteksjefskollegiet

6. Satsningsområder og tiltak

ABM-utvikling har publisert veiledende retningslinje for ”Reglement i folkebibliotek”. Noen av bibliotekene i Nord-Troms har vedtatt egne reglement, basert på ABM-utviklings retningslinjer. I arbeidet med satsningsområder og tiltak er disse retningslinjene lagt til grunn for biblioteksamarbeidet i Nord-Troms.

6.1 Koordinator for det regionale biblioteksamarbeidet

Status

For kontinuitet og framdrift i det regionale biblioteksamarbeidet er det viktig å ha en koordinator. Som samarbeidspart i prosjektet ”Nord-Troms Studiesenter” har Nord-Troms Regionråd tilsatt egen koordinator for studiebibliotekene. Regionrådet har fått midler til dette fra Troms fylkeskommune. Oktober 2007 ble egen koordinator for studiebibliotekene tilsatt i 50 % stilling. Koordinator har kontor ved hovedbiblioteket i Kåfjord i Olderdalen. Foreløpig er hun tilsatt i 1 år.

Tiltak

På sikt må man å finne en løsning for å finansiere en fast koordinator til biblioteksamarbeidet i Nord-Troms. Hvor stor en slik koordinatorstilling må være, vil man finne ut i løpet av prosjektperioden til studiebibliotekskoordinatoren.

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Evaluere ordningen med studiebiblioteks-koordinator	Folkebibliotekene i Nord-Troms		Høst 2008	Studiebiblioteks-koordinator og Biblioteksjefskollegiet
Utrede muligheten for egen fast koordinator for bibliotek-samarbeidet i Nord-Troms	Folkebibliotekene i Nord-Troms		2008/2009	Studiebiblioteks-koordinator og Biblioteksjefskollegiet
Tilsette fast koordinator for studiebibliotekene	Folkebibliotekene i Nord-Troms	Troms fylkes-kommune, de enkelte kommuner, N-T Regionråd	2009	N-T Regionråd og Biblioteksjefskollegiet, Troms fylkeskommune

6.2 Studiebibliotek

I veiledende retningslinjer for Reglement for folkebibliotek pkt. 3.G heter det:

Gjennom samarbeid med andre bibliotek skal folkebiblioteket arbeide aktivt for at studenter og andre utdanningsøkende får dekket sitt bibliotekbehov.

Status

Bibliotekene i Nord-Troms har i mange år gitt bibliotek tjenester til voksne i regionen som har tatt desentralisert utdanning eller videreutdanning. Allerede før prosjektet Nord-Troms Studiesenter (NTSS) ble satt i gang, var bibliotekene i stor grad klar over hvilke tjenester denne brukergruppen hadde behov for å få tilrettelagt lokalt i egen kommune.

Studiebibliotekene i hvert folkebibliotek i Nord-Troms inngår i Nord-Troms Regionråds prosjekt "Nord-Troms studiesenter". Bibliotekene i Nord-Troms er viktige samarbeidspartnere i prosjektet. Med studiebibliotek i hver kommune får studentene nærhet og tilgang til godt kjente og etablerte lokaler.

Folkebibliotekene i Nord-Troms er studiebibliotek og møteplass for voksne som tar utdanning. For å fylle denne rollen har bibliotekene rustet opp etter en felles standard og hvor alle bibliotekene skal tilby et minimum av tjenester:

- Utlån av bøker og tidsskrifter
- Innlån av bøker fra andre bibliotek
- Veiledning i litteratursøk
- Innkjøp av pensumlitteratur
- Lese- og studieplasser
- Være møteplass for gruppearbeid og diskusjon
- Pc-arbeidsplasser med internett-tilgang
- Veiledning i bruk av internett
- Tilgang til kopiering og faks
- Søk i bibliotekenes samlinger hjemmefra via internett
- Kommunikasjon med bibliotekpersonale via e-post
- Leie av lyd-/bildestudio (Kvæningen, Nordreisa, Skjervøy)

Folkebibliotekene i fem av kommunene har rustet opp bibliotekene som studiebibliotek. Kommunenes egenandel i prosjektet er brukt til lokal tilrettelegging for egne studenter. Storfjord kommune planlegger nytt bibliotek i 2008 og vil først da etablere studiebibliotekstilbud der. Det er nå gjennomført flere studier i regi av NTSS. Det har gitt oss erfaringer med folkebibliotekene som studiebibliotek. I de kommunene som har hatt studenter er tilbakemeldingene gode både til bibliotekene og til studiesenteret. Studentene har brukt biblioteket som møteplass for gruppearbeid og individuell jobbing med studier og oppgaver. Noen har brukt biblioteket som arbeidsplass i forbindelse med hjemmeeksamen. Pc-er og trådløse nettverk har vært benytta. Faksing og kopiering er gjort på bibliotekene. Studentene har lånt faglitteratur til studiene. Noen har fått hjelp til å bruke e-post og noen har trengt hjelp i forbindelse med bruk av tekstbehandling og dokumentbehandling. At studentene kan bruke bibliotekene fleksibelt, både utenom åpningstid, på kvelder og i helger gjør tjenesten svært tilgjengelig.

Troms fylkesbibliotek gjennomførte høsten 2006 en undersøkelse i 18 kommuner for å kartlegge hvordan folkebibliotekene blir brukt til studieformål. Resultatet av kartlegginga viste at ni av ti henvendelser fra studenter ble gjort til folkebibliotek i Nord-Troms og Midt-Troms. I begge områdene er det etablert regionale samarbeid for å ivareta og utvikle bibliotek tjenester til studenter. Størst etterspørsel der tjenesten er mest utviklet, viser at satsing fører til økt bruk og etterspørsel. Dette er et tiltak, som bibliotekene fortsatt bør samarbeide om og utvikle videre i lag med Nord-Troms Studiesenter.

Tiltak

Hittil har tilbudet vært retta mot voksne som tar utdanning på høgskole- og universitetsnivå. På sikt bør alle voksne som holder på med kompetanseheving omfattes. I *Strategiplan for voksenopplæring 2007-2012* for Troms er et av tiltakene under strategiområdet ”Tilpasset, fleksibel læring” at man ønsker å utvikle studieverkstedsmodellen til å bli hovedmodell, og at den skal lokaliseres til de videregående skolene. Fylkeskommunen ønsker å inngå samarbeid med folkebibliotekene for å oppnå maksimal desentralisering av tilbudene (studieverkstedene).

Utfordringene for studiebibliotekene i forhold til tjenesten, vil være å sikre studentene:

- tilgang til godt teknisk utstyr i bibliotekene
- ha tilgang på faglitteratur
- å møte bibliotekansatte som er godt informert om hvordan studiet er organisert, fagplan, pensumlister m.m.

For å kvalitetssikre tjenesten trengs det fortsatt en ressurs til å jobbe spesielt med samarbeidet mellom bibliotekene og Nord-Troms Studiesenter.

For at folkebibliotekene skal fylle rollen som studiebibliotek og gi studentene tjenestene lokalt, må det årlig settes av midler som skal brukes i det enkelte bibliotek. Det vil hvert år være behov for å fornye teknisk utstyr og kjøpe inn faglitteratur til igangsatte studier.

Nåværende og framtidige studenter som deltar på studier i regi av Nord-Troms Studiesenter, vil for en stor del være voksne som er i full jobb, som er etablert med familie. I noen tilfeller vil gruppene som settes sammen bestå av studenter fra flere kommuner. For å gjøre det enklere å jobbe i gruppe uten å møtes fysisk, bør det etableres videokonferanserom i alle bibliotekene, som studentene kan benytte. I Nordreisa, Kvænangen og Skjervøy fins det

videokonferanserom i tilknytning til bibliotekene. Kåfjord er i ferd med å etablere sitt videokonferanserom. Det er viktig at også Storfjord og Lyngen får slikt utstyr.

De første årene bibliotekene har jobbet med studiebibliotek har hovedfokus vært på utstyr, møterom, oppdatert programvare, etc. I arbeidet videre er det viktig å jobbe med studiebibliotekene som gode sosiale møteplasser for studenter i Nord-Troms. Et godt studiemiljø handler ikke bare om utstyr, men også hvordan biblioteket legger til rette for det sosiale. At de bibliotekansatte ser studentene og er med på å motivere dem underveis i studiene. Små ting som mulighet for å koke kaffe/te (få bruke kantine) er viktig i forhold til å være en god møteplass.

I 2006 var alle bibliotekansatte på studietur til Sverige og besøkte bl.a. Sandviken folkbibliotek og fikk orientering om biblioteksamarbeidet Västra Gästrikland. Disse bibliotekene har utarbeidet en ”metodebok” som er et kvalitetssikringshefte for bibliotekstjenestene i regionen. Bibliotekene i Nord-Troms ønsker å utvikle en egen metodebok. I første omgang skal denne gjelde studiebibliotekstjenestene man tilbyr.

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Kontinuerlig oppgradering av studiebibliotekstjenesten	Lokale studenter i alle kommunene	Kommunal egenandel i prosj. Nord-Troms Studiesenter	2008 –	Koordinator og det enkelte bibliotek
Videokonferanseutstyr i alle bibliotek	Lokale studenter i alle Kommunene	Lyngen kommune og Storfjord kommune	2008	Lyngen kommune og Storfjord kommune
Oppgradere Storfjord folkebibliotek til studiebibliotek	Studenter i Storfjord	Storfjord kommune	2008	Storfjord folkebibliotek
Utvikle studiebibliotekene til å bli gode møteplasser	Lokale studenter i alle kommuner og bibliotekene i Nord-Troms	Innenfor eksisterende budsj.	2008 –	Biblioteksjefs-kollegiet og studiebiblioteks-koordinator
Utvikle kvalitets-sikringshefte for studiebibliotekstjenestene	Alle bibliotekene i Nord-Troms	Innenfor eksisterende budsj.	2008 –	Studiebiblioteks-koordinator
Synliggjøre studiebibliotekstjenestene for alle voksne som tar utdanning	Alle voksne som tar utdanning	Innenfor eksisterende budsj. og Troms fylkeskommune	2009 –	Biblioteksjefs-kollegiet

6.3 Kompetanseheving

Status

Som tidligere nevnt hadde studiebibliotekene første år i prosjektperioden til Nord-Troms studiesenter egen budsjettpost til ”kompetanseheving”. To studieturer ble gjennomført (en til Midt-Troms og en til Sverige). Videre har det vært arrangert fem felles kurs for alle bibliotekansatte i regionen. Felles kurs er viktig i forhold til å kvalitetssikre tjenestene, spesielt som studiebibliotek, og det er viktig at alle ansatte utvikler sin kompetanse.

Første år i prosjektperioden til Nord-Troms studiesenter utarbeidet biblioteksjefskollegiet egen kompetanseplan. Slike planer er nyttige fordi bibliotekene må tenke igjennom kurs og annen kompetanseutvikling man ønsker.

Tiltak

Arbeidet med kompetanseplan videreføres. En slik plan må rulleres jevnlig (årlig).

Det bør arrangeres 2-4 regionale kurs i Nord-Troms årlig. Det at det arrangeres regionalt gjør det mulig for alle bibliotekansatte å delta. For å arrangere kurs trengs det også et eget ”kompetansebudsjett” fordi det ofte er utgifter i forbindelse med kurs. I de kursene som vi har holdt, har vi brukt ansatte ved Troms fylkesbibliotek som kursholdere. De tar ikke betalt for slike tjenester. Det blir likevel utgifter til arrangementet, eks. til kurslokaler (datalab.). De kursene som går direkte på arbeidet med studiebibliotek, bør finansieres over budsjettet til Nord-Troms studiesenter.

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Utarbeide kompetanseplan, jevnlig rulling	Folkebibliotekene i Nord-Troms	Innenfor eksisterende budsj.	2008 –	Studiebiblioteks-koordinator og Biblioteksjefskollegiet
Arrangere 2-4 regionale kurs årlig	Alle ansatte ved folkebibliotekene i Nord-Troms	N-T Regionråd og den enkelte kommune	2008 –	Studiebiblioteks-koordinator og Biblioteksjefskollegiet

6.4 Bibliotekene i Nord-Troms – Felles tjenester

Bibliotekene har allerede samordnet noen felles bibliotek tjenester og vi ønsker å videreutvikle og samordne flere bibliotek tjenester i Nord-Troms.

Status

Følgende tjenester er allerede felles. Noen tjenester gjelder alle bibliotek, mens andre kun gjelder utvalgte bibliotek:

- Felles datasystem
Alle bibliotekene benytter i dag programmet Mikromarc. Dette gjør samarbeid lettere på tvers av kommunegrenser.
Fem av seks bibliotek har i dag Sentraldrift, dvs. at man jobber mot en felles bibliotekserver i Oslo (kontra lokalt i den enkelte kommune). Det er firmaet Bibliotekenes IT-senter som yter denne tjenesten og mange bibliotek opplever at sentraldrift gir en bedre og sikrere serving enn det en lokal IKT-avdeling i den enkelte kommune kan gi.

- Søkbare kataloger på nett
Fem av seks bibliotek har i dag sine databaser tilgjengelig og søkbare på internett. Søkbare kataloger på nett er et viktig tilbud til lånerne i kommunen.
- Felles database for bibliotekene
Fire av kommunene har slått sammen bibliotekene i én felles Mikromarc-database. I første omgang utlånsdatabase, men på sikt ønsker man å ha felles katalog. Gevinsten med fellesbase er at bibliotekene knyttes tettere faglig sammen. Det blir bedre kvalitet på basene fordi man må utarbeide felles katalogiseringspraksis. Dette gjelder spesielt for de minste bibliotekene. I tillegg blir det enklere å utnytte hverandres mediesamlinger (utplassere depoter o.l.)
Ved etablering av felles database får man også et felles "samsøk", dvs. at publikum kan søke samtidig i alle bibliotekdatabasene.
- Felles låneregler og utlånsreglement
Det eksisterer allerede felles låneregler for Troms fylke. Vi ønsker å bruke disse, men gjøre lokale tilpasninger slik at reglene blir tilnærmet identisk i alle kommuner. Det skal bli samme utlånsstid på bøker, musikk, film, etc. i alle seks kommuner. Disse må også godkjennes i den enkelte kommune. Pga. bokbussamarbeid har Kåfjord, Lyngen og Nordreisa utarbeidet felles låneregler som er vedtatt i disse kommunene.
- Felles lånekort
I dag tilbyr alle bibliotekene i Nord-Troms felles lånekort til alle voksne lånerne. Kortet har felles tekst på norsk, samisk og finsk. Dette lånekortet kan benyttes ved alle landets bibliotek.
-

Tiltak

Alle bibliotek skal ha oppdatert versjon av Mikromarc og ha tilstrekkelig lisenser til å utnytte programvaren best mulig, minimum:

- Automatisert utlån
- Elektronisk katalog
- Nettsøk (søkbare kataloger på internett)

Videreutvikle fellesbasen for Nord-Troms til også å omfatte felles katalog, som fører til felles katalogiseringspraksis. Dette gjelder for de bibliotek som ønsker å være med på dette, pr jan 2008 gjelder det Kvænangen, Kåfjord, Lyngen og Nordreisa.

Felles internettportal for Nord-Tromsbibliotekene, nettkataloger og muligheter for fellessøk i alle Nord-Tromsbibliotekenes kataloger er ønskelig å få til. Det er viktig at bibliotekene er tilgjengelige også elektronisk. Det er ønskelig at det utvikles en felles nettportal som også inneholder egne hjemmesider for de enkelte bibliotekene med felles minimumsstandard for hvilken informasjon som skal finnes. Portalen kan utvikles til å bli en digital møteplass.

Vedta felles låneregler og utlånsreglement for Nord-Troms bibliotekene.

Utarbeide felles serviceerklæring for Nord-Troms bibliotekene.

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Oppdatert versjon av Mikromarc	Storfjord folkebibliotek	Storfjord kommune	2008	Storfjord folkebibliotek
Automatisert utlån	Storfjord folkebibliotek	Storfjord kommune	2008	Storfjord folkebibliotek
Søkbar katalog på internett	Storfjord kommune	Storfjord kommune	2008	Storfjord folkebibliotek
Videreutvikle fellesbasen i Nord-Troms	Bibliotekene i Kvænangen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Storfjord og Samisk bibliotektjeneste	Kommunene Kvænangen, Kåfjord, Lyngen og Nordreisa – og Troms fylkeskommune	2009 –	Biblioteksjefskollegiet og Samisk bibliotektjeneste i Troms
Felles nettportal for bibliotekene i Nord-Troms	Alle Nord-Troms kommunene	Søke om midler til finansiering	2009 –	Studiebiblioteks-kordinator og biblioteksjefskollegiet
Vedta felles låneregler i alle kommuner	Alle Nord-Troms kommunene	Innenfor eksisterende budsj.	2008	Biblioteksjefskollegiet
Utarbeide felles serviceerklæring	Alle Nord-Troms kommunene	Innenfor eksisterende budsj.	2008	Biblioteksjefskollegiet

6.5 Tilgjengelighet

Tilgjengelighet i bibliotekene er et sammensatt begrep. Det omhandler:

- Lokaler
- Åpningstider
- Personalressurser
- Organisering av samlingene
- Nettjenester
- Organisering av bibliotektjenesten i kommunen (eks. filial i fht. bokbuss)
- Kompetansen hos bibliotekansatte

I veiledende retningslinjer for Reglement for folkebibliotek pkt. 3.E heter det:

Bibliotekets åpningstider, tjenester og lokaler må være tilpasset lokalsamfunnet. Grupper med spesielle behov må spesielt tilgodeses.

Status

Bibliotek bør ha sentral og hensiktsmessig beliggenhet. Lokalene skal være moderne, funksjonelle, tidsmessige og tilgjengelig for alle brukere ("universell utforming"). Et bibliotek er et offentlig rom som må vedlikeholdes og utvikles utseendemessig. Ved å skape spennende, store, lyse og innbydende biblioteklokaler, dannes grunnlag for trivsel i det offentlige rom. Det er også viktig at biblioteklokalene er lokalisert i områder hvor folk ferdes. De fleste bibliotekene i Nord-Troms har tilfredsstillende biblioteklokaler. Det er planlagt nye biblioteklokaler i Storfjord (2008) og Kåfjord (2009).

Gode åpningstider er også viktig for å være et tilgjengelig bibliotek. Det må være målsetting å få heldagsåpne bibliotek i alle kommuner i Nord-Troms. I dag er det kun Lyngen, Nordreisa og Skjervøy som har det. Heldagsåpne bibliotek avhenger igjen av tilstrekkelig personalressurser. Det er kun to av seks kommuner som har biblioteksjef i 100 %. To av kommunene har kun ½ stillingsressurs totalt til sin bibliotekdrift.

Det er viktig at biblioteket organiserer sine samlinger på en slik måte at publikum føler seg velkommen og lett kan finne fram. De fleste av bibliotekene jobber med dette kontinuerlig.

At ansatte har tilstrekkelig kunnskap til å betjene lånernes ulike behov og spørsmål, er en viktig kvalitetssikring av bibliotektjenesten.

Alle bibliotekene har i dag egne hjemmesider, av varierende kvalitet, på kommunale hjemmesider. Fem av seks av folkebibliotek har nettkatalog, dvs. at publikum kan søke i basen til biblioteket på internett.

Bokbussen er et viktig tilbud for å nå ut til ytterkantene og dermed gjøre bibliotek tjenester tilgjengelige der det er langt til bibliotek. Bokbussen kjører i dag i Kåfjord, Nordreisa og Lyngen. Det er ønskelig på sikt å utvide tilbudet til flere Nord-Troms kommuner.

Tiltak

Tilstrekkelig personalressurser er det viktigste for å være et tilgjengelig heldagsåpent bibliotek. Biblioteksjefsstillingen i hver kommune må være 100 %. Alle kommuner bør ha fagutdannet biblioteksjef i 100 % stilling. Dette fordi det skal finnes bibliotekarkompetanse i alle norske kommuner. En biblioteksjefsstilling bør være 100 % stilling for å sikre at det blir nok ressurser til å drive utviklingsarbeid. Videre er det viktig at bibliotekene har tilstrekkelig personalressurser så hovedbiblioteket i hver kommune kan holde åpent hver dag, gjerne lørdager også. Det er viktig at hovedbiblioteket har åpningstider på formiddag, ettermiddag og kveld.

Tidsmessige biblioteklokaler som er plassert sentralt i lokalsamfunnet er viktig å få til for de kommunene som ikke har det.

Videre ønsker bokbusskommunene Kåfjord, Nordreisa og Lyngen å organisere samlingene mer likt mht. kategorisering, hylleplassering, merking o.l. I dag deponerer alle tre kommuner bøker på bokbussen. Ulik merking og plassering gjør det vanskeligere å finne fram i samlingen på bokbussen. Dette arbeidet inngår i et overordnet tema som kalles samlingsutvikling.

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Biblioteksjef i 100 % stilling	Kommunene Kvæningen, Kåfjord, Lyngen og Storfjord	Den enkelte kommune	2008/2009	Kommunene Kvæningen, Kåfjord, Lyngen og Storfjord
Tilstrekkelige personalressurser som muliggjør gode åpningstider	Alle bibliotekene i Nord-Troms	Den enkelte kommune	2008/2009	Den enkelte kommune
Tidsmessige lokaler og inventar	Bibliotekene i Kåfjord, Lyngen, Kvæningen og Storfjord	Den enkelte kommune	2008 –	Den enkelte kommune
Felles katalogiseringspraksis og samlingsutvikling	Bibliotekene i Kvæningen, Kåfjord, Lyngen og Nordreisa	Innenfor eksisterende budsj.	2009 –	Biblioteksjefene i Kåfjord, Lyngen og Nordreisa
Utvide med bokbusstjenster til flere kommuner	Kommunene Kvæningen og Storfjord	Kommunene Kvæningen og Storfjord	2009 –	Kommunene Kåfjord, Kvæningen og Storfjord

6.6 Bibliotektilbud til barn og unge

I veiledende retningslinjer for Reglement for folkebibliotek pkt. 3.D heter det:

Folkebiblioteket skal tilrettelegge bibliotek tjenester for alle som bor i kommunen. Biblioteket har et spesielt ansvar for barn og ungdom.

Status

Bibliotektilbud til barn og unge omfatter både skolebibliotek tjenesten ved hver skole og hvordan folkebibliotekene i hver kommune legger til rette tjenester for denne brukergruppen.

Alle barnehager som ligger i rimelig nærhet til bibliotekene, kommer jevnlig på besøk for å låne bøker, avdelingsvis eller i mindre grupper. Noen barnehager får besøk av bokbussen (Kåfjord, Nordreisa og Lyngen) og låner bøker via den. De fleste folkebibliotekene i Nord-Troms har faste besøk av skoleklasser hvor elevene får omvisning i biblioteket, brukeropplæring og lånekort. Enkelte bibliotek utplasserer også bókasser på skolene. Mange skoler bestiller temalitteratur fra folkebibliotekene i forbindelse med ulike prosjektarbeid.

De fleste folkebibliotekene har ansvar for å fordele barne- og ungdomsbøkene, som blir innkjøpt gjennom statens innkjøpsordning, til skolene i den enkelte kommune

Folkebibliotekene samarbeider også med skolene om den litterære delen av Den Kulturelle Skolesekken (DKS). Folkebibliotekene fungerer som lokalkontakt og er med på tilrettelegging av forfatterbesøk og skrivekurs for elevene i grunnskolen, sammen med Troms fylkesbibliotek og lærere ved den enkelte skole.

I den nasjonale strategiplanen *Gi rom for lesing! Strategi for stimulering av leselyst og leseferdighet 2003-2007*, har sammenhengen mellom leselyst og leseferdighet og bruken av bibliotek vært tydelig. Arbeidet med leselyst og leseferdighet vil fortsette gjennom Kunnskapsløftet, andre nasjonale satsinger og gjennom oppfølginga av *St. melding nr.16 (2006 -2007) ... Og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring*. Å få på plass og forankre systematisk arbeid med lesing lokalt er en viktig oppgave for skoleeiere og skoleledere, lærere og personale i PPT, i barnehager og på helsestasjoner. For å nå målene om økt leselyst og økt leseferdighet vil folkebibliotekene være en viktig ressurs og samarbeidspart i kommunene.

Lov om folkebibliotek (§ 6) sier at det skal være et organisert samarbeid mellom folke- og skolebibliotek i alle kommuner. I Nord-Troms-kommunene er det de færreste som har et formalisert samarbeid med skolene, og kvaliteten på skolebibliotekene varierer. Videre har ABM-utvikling publisert *Veiledende retningslinjer for samarbeidet mellom folke- og skolebibliotek i kommunen* hvor det heter:

Formålet med de veiledende retningslinjene for samarbeidet mellom folke- og skolebibliotekene er å sikre barn og unge et best mulig bibliotektilbud basert på kvalitet, allsidighet og aktualitet, og å oppnå en best mulig utnytting av de ressurser som kommunen disponerer til denne virksomheten. Dersom bibliotekene skal nå dette målet, er samarbeid gjennom samordning av ressurser, klart definerte ansvarsforhold og enighet om felles mål for samarbeidet viktige forutsetninger.

I Skjervøy har samarbeidet med grunnskolen vært nært i mange år. Alle klassene ved Skjervøy barneskole og noen klasser ved Skjervøy ungdomsskole har en fast time til boklån hver måned gjennom hele skoleåret. Organiserte besøk bidrar til at ungene stimuleres til leselyst. De siste par årene har det vært satsa på formidling av ny ungdomslitteratur i biblioteket. Bokprat blir gjennomført for elever og lærere i ungdomsskolen.

I Lyngen har folkebiblioteket innledet samarbeid med en av skolene, har katalogisert samlingen der i Mikromarc og automatisert utlånet.

Nordreisa kommune har et eget leselystprosjekt som heter "Ole Bok". Dette er et samarbeidsprosjekt mellom folkebiblioteket, helsestasjonen, familiesenteret og grunnskolen. Alle nyfødte, 2-, 4- og 6-åringer får utdelt gavebøker på biblioteket. Gjennom prosjektet motiveres og bevisstgjøres foreldre i arbeidet med å vise barn veien inn i bøkens verden – uavhengig av egne leseferdigheter.

Nordreisa bibliotek har de siste tre år jobbet spesielt med ungdomslitteratur. De ansatte leser og anmelder ungdomsbøker. Hver 14. dag har man bokmøter hvor bøkene blir presentert for de andre ansatte. Jevnlige tar biblioteket imot ungdomsskoleklasser eller drar ut til ungdomskolene og formidler nyere ungdomslitteratur til denne brukergruppen. Dette tilbudet er blitt tatt godt i mot av både elever og lærere.

For første gang ble Barnebokforum arrangert i Nord-Troms høsten 2007. Barnebokforum arrangeres av IBBY Norge, en frivillig organisasjon som har som mål å spre kunnskap om god barne- og ungdomslitteratur. Hvert år reiser erfarne foredragsholdere land og strand Norge rundt og presenterer og kommenterer årets barne- og ungdomslitteratur. Målgruppa er alle ansatte i skoler, barnehager, skolebibliotekansvarlige og bibliotek. Første gangen stod Nordreisa bibliotek som ansvarlig/arrangør. Det var 35 påmeldte til seminaret. Det er viktig at dette årlige seminaret kommer inn i kurskalender for skoler og barnehager i regionen.

Tiltak

Formalisere samarbeidet mellom folkebibliotekene og skolene i alle kommuner. Et samarbeid mellom folke- og skolebibliotekene i Nord-Troms skal sikre barn og unge i grunnskolealder et godt og allsidig bibliotektilbud, og være med på å øke leselyst og leseevne hos barn og unge i regionen. ”Handlingsplan for skolebibliotek i Troms” vektlegger skolebiblioteket som en sentral plass i skolens virksomhet både for elever og ansatte.

Bokbussen er et viktig supplement til skolebibliotekene, men skal ikke erstatte dem. Nærhet og tilgang til bøker og annet materiell er selvfølgelig for å nå barn og unge. Lånesamarbeid, utnyttning av teknologi, og mobile bibliotek tjenester vil også gjøre sitt til at selv de minste skolene kan få et godt tilbud.

Skape møteplasser for ansatte innen skole, barnehage og bibliotek. Barnebokforum er ett eksempel på en slik møteplass. Barnebokforum er et nødvendig tiltak for å øke kjennskapen til ny litteratur blant ansatte i bibliotek, skoler og barnehager.

Medvirke til at skolebiblioteksamlinger blir katalogisert, eventuelt som filialer under folkebibliotekene, slik at skolene selv administrerer utlån til elevene.

Ole Bok prosjektet kan utvides til å bli et felles leselystprosjekt i alle Nord-Troms kommunene. Den enkelt kommune må finne samarbeidspartnere og få til en finansiering. Innkjøp av gavebøker og markedsføring må være felles.

Satsingen på ungdomslitteratur som Nordreisa bibliotek har gjort kan, utvides til å gjelde flere bibliotek i regionen. Ved å ta i bruk videokonferanseutstyr kan bokmøtene enkelt utvides til å gjelde flere bibliotek. Bokanmeldelsene publiseres på felles blogg i Troms, ”Les mer” (Bibliotekarene i Troms blogger om ungdomslitteratur) (<http://lesmer.wordpress.com/>).

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Formalisere samarbeidet mellom folkebibl. og skolebibl. I Nord-Troms	Alle kommunene i Nord-Troms	Innenfor eksisterende budsj.	2009 –	Den enkelte kommune og biblioteksjefskollegiet
Arrangere Barnebokforum lokalt i Nord-Troms hvert år	Alle ansatte i skoler, barnehager, skolebiblioteksansvarlige og bibliotek i Nord-Troms	Selvfinansiert gjennom påmeldingsavgift	2008 –	Biblioteksjefskollegiet
Utvikle fellesbaseløsninger med skolebibliotekene i kommunene	Kommunene Lyngen og Nordreisa	Skolebibliotekene/ skolene i de enkelte kommunene	2008 –	Biblioteksjefene i Lyngen og Nordreisa

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Utvide prosjektet Ole Bok til å gjelde hele Nord-Troms	Alle barn i Nord-Troms i alderen 0-6 år og deres foreldre	Den enkelte kommune – samarbeid bibliotek, helestasjon og grunnskole	2010 –	Biblioteksjefskollegiet
Utvide formidling av ungdomslitteratur til felles prosjekt	Bibliotekene i Nordreisa, Skjervøy	Innenfor eksisterende budsj.	2008 –	Bibliotekene Nordreisa og Skjervøy

6.7 Flerkulturelle bibliotektenester i Nord-Troms

I veiledende retningslinjer for Reglement for folkebibliotek pkt. 3.F heter det:

Folkebiblioteket skal sørge for at språklige minoriteter, innvandrere, flyktninger og asylsøkere får litteraturtilbud på eget morsmål. Den samiske befolkning skal spesielt tilgodeses.

Status

Nord-Troms kommunene er historisk et flerkulturelt samfunn, hvor samisk, norsk og kvensk kultur har satt spor etter seg. Mange av grunnskolene i kommunene gir tilbud om opplæring i samisk og finsk. Det er det viktig at samisk og finsk/kvensk er tydelig i bibliotekets samlinger og at bibliotekene ruster opp sine samlinger på disse områdene. Tradisjonelt har bibliotekene kjøpt inn mer samisk enn finsk/kvensk. I bibliotekene i Nord-Troms skal det kvenske være like synlig som det samiske.

Troms fylkeskommune har etablert Samisk bibliotekteneste i Troms ved Aja samisk senter i Manddalen. Egen bibliotekar (rådgiver) ble ansatt fra 01.01.2007. Foreløpig er det et prosjekt, men man håper at det skal bli et permanent tilbud i samarbeid med Sametinget og Samisk spesialbibliotek. Arbeidsområdene i første omgang består i å fremme det samiske i folkebibliotekene og de videregående skolene i Nord-Troms. Alle bibliotekene er svært positive til det samiske, men tilbudet er noe varierende. Ved stort sett alle bibliotek finnes det et relativt godt tilbud av bøker om samisk forhold. Det er også etterspørsel etter det. Samiskspråklige medier finnes det mindre av. Det er ikke så mange som behersker samisk språk, så etterspørsel har hittil vært liten og derfor ikke prioritert innenfor stramme budsjetter.

I tillegg er det bosatt nye minoriteter fra hele verden som gjør lokalsamfunnene i Nord-Troms internasjonale. For deres identitet og språkutvikling er det viktig å kunne lese litteratur på eget morsmål. Bibliotekene har i dag en ordning hvor man låner depoter fra "Det flerspråklige bibliotek" ved Deichmanske bibliotek i Oslo. Russisk litteratur kan man også låne fra "Norsk-russisk bibliotekteneste" ved Sør-Varanger bibliotek. Innvandrere og asylsøkere er tradisjonelt en gruppe som bruker bibliotekene mye, og bibliotekene på sin side bidrar til inkludering, integrering og kulturelt mangfold. På denne måten styrkes innvandrernes integrering i det norske samfunnet. I tillegg er bibliotekene en arena for formidling av norsk kultur til disse gruppene.

Tiltak

Søke om midler til innkjøp av samisk litteratur. Lyngen og Nordreisa har fått tilskudd tidligere år.

Styrke samlingene på finsk/kvensk. Tilsvarende tilskuddsordninger som for samisk finnes ikke for kvensk/finsk. I de kommunene som har finskundervisning bør bibliotekene gå sammen og sende felles søknad til Fylkesmannen i Troms, Utdanningsetaten, om tilskudd til innkjøp av finsk litteratur.

Etablere samarbeid med Troms fylkesbiblioteks ”Samisk bibliotekjeneste i Troms” og trekke rådgiver inn i det regionale biblioteksamarbeidet.

Etablere samarbeid med Voksenopplæringen i den enkelte kommune, for å gjøre bibliotekets tjenester kjent for fremmedspråklige elever.

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Styrke samlingene på samisk / om samiske forhold	Alle bibliotekene i Nord-Troms	Bevilgning fra Sametinget og/eller Troms fylkeskommune	2008 –	Alle bibliotekene i Nord-Troms
Styrke samlingene på finsk/kvensk	Nordreisa, Lyngen, Kåfjord, Kvænangen og Storfjord	Søke om støtte fra Fylkesmannen i Troms	2008 –	Biblioteksjefene i Nordreisa, Lyngen, Kåfjord, Kvænangen og Storfjord
Etablere samarbeid med Samisk bibliotekjeneste i Troms	Alle bibliotekene i Nord-Troms	Innenfor eksisterende budsj.	2008	Biblioteksjefskollegiet
Etablere samarbeid med Voksenopplæringen	Fremmedspråklige elever i alle Nord-Troms kommunene	Innenfor eksisterende budsj.	2009	Alle bibliotekene i Nord-Troms

6.8 Lokale ansvarsområder

Status

Noen av folkebibliotekene i Nord-Troms har bygd opp samlinger og dokumentasjon innen enkelte lokale fagområder. En emnefordeling mellom bibliotekene vil sørge for at det finnes særlig god dokumentasjon innenfor de valgte emnene. Det enkelte biblioteket har ansvar for å fronte sitt satsningsområde. De ulike satsingsområdene vil samlet sett gi en dybde og kvalitet på tjenester som det enkelte bibliotek ikke har muligheten til å dekke opp alene.

Tiltak

Vi forslår at enkelte bibliotek får ansvar for innsamling, samt gjøre sine ansvarsområder kjent for de andre bibliotekene. Bibliotek med ansvar for spesielle fagområder bør også foreslå innkjøp til de andre bibliotekene:

Fagområder:

1) Lyngsalpene	Lyngen folkebibliotek
2) Kystkultur og kysthistorie	Skjervøy folkebibliotek
3) Kvensk
Materiale på finsk/kvensk, og
materiale om kvener og deres historie,
samt litteratur fra/om Finland i dag.	Nordreisa bibliotek
4) Lyngshesten	Lyngen folkebibliotek
5) Natur/miljø/friluftsliv	Nordreisa bibliotek i samarb. med
Halti nasjonalparksenter
Lyngen og Kvænangen bibliotek
6) Nord-Vest-Russland	Skjervøy folkebibliotek
7) Samisk
Materiale på samisk og
om samiske forhold	Kåfjord bibliotek /
Samisk bibliotektjeneste

Skjønnlitterære forfattere i regionen:

1) Idar Kristiansen	Kåfjord bibliotek
2) Bente Pedersen	Storfjord folkebibliotek.
3) Nils Aslak Valkeapää	Samisk bibliotektjeneste

Når det gjelder å bygge opp samling med alt Bente Pedersen har utgitt, samt det som er publisert om forfatteren, må alle bibliotekene hjelpe til slik at Storfjord får bygget opp samlingen. Noen bibliotek har også fyldige avisklipparkiv med mange artikler. Disse bibliotekene må gå igjennom og kopiere slik at Storfjord folkebibliotek også får dette materiale.

Multikunstneren Nils Aslak Valkeapää er en kunstner som mange skoler i Nord-Troms bruker i undervisningen. Det mangler god informasjon om kunstneren, fordi han var så mangfoldig. Bibliotekene i Nord-Troms ønsker at Samisk bibliotektjeneste jobber med å få laget undervisningsmaterieell om Nils Aslak Valkeapää. Enten at det publiseres i eget hefte, eller på nettsidene til Samisk bibliotektjeneste.

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Fordele ansvarsområdene mellom bibliotekene i Nord-Troms	Alle bibliotek i Nord-Troms	Innenfor eksisterende budsj.	2008	Biblioteksjefs-kollegiet

Opprette egen lokalsamling med/om Bente Pedersen	Storfjord folkebibliotek	Innenfor eksisterende budsj.	2008 -	Storfjord folkebibliotek
Opprette lokalsamling om N. A. Valkeapää	Alle bibliotek i Nord-Troms	Innenfor eksisterende budsj.	2008 -	Samisk bibliotekstjeneste i Troms
Publisere undervisningsmaterieell om N.A. Valkeapää	Alle skoler og bibliotek i Nord-Troms	Troms fylkeskommune	2008-	Samisk bibliotekstjeneste i Troms

6.9 Samarbeid med utviklingsprosjekt i Nord-Troms - Nordkalotthuset (Storfjord) og Halti (Nordreisa)

Status

Nordkalotthuset

Storfjord kommune satt i gang våren 2006 en forstudie i prosjektet Nordkalotthuset. Oktober 2007 startet forprosjektet med egen prosjektmedarbeider. Hun arbeider med å konkretisere de ulike funksjoner og tjenester som Nordkalotthuset kan tilby. I tillegg arbeides det med både finansiering og potensielle samarbeidspartnere på hele Nordkalotten. Grunntanken bak ønsket om å etablere et Nordkalotthus i Skibotn, er at dette er et sentralt knutepunkt på Nordkalotten. Tradisjonelt sett et møtested for ulike mennesker, ulike kulturer og ulike aktører. Etter gjennomført forstudie har man satt tre nøkkelord for funksjonene i huset: næring, kultur og kunnskap. Nordkalotthuset skal kunne tilby tjenester med grenseoverskridende perspektiv for hele Nordkalotten og samtidig være et tilbud for lokalmiljøet.

Halti

Nordreisa kommune åpnet i 2001 senteret Halti. Dette første byggetrinn omfatter Nordreisa bibliotek, Halti næringshage, Halti nasjonalparksenter og Turistinformasjon. I Halti er biblioteket tenkt å utgjøre kjernen i bygget ved å være en viktig kunnskapsbank og informasjonsbase i "huset". I tillegg til folkebibliotek, skal det også være fagbibliotek for beboerne i huset.

Det har i flere år vært jobbet med å få finansiert neste byggetrinn, Halti II. Det skal bli et senter for kvensk kultur og språk, et fag- og forskningsmiljø innen natur og kultur og et informasjons- og attraksjonssenter. Andre byggetrinn er planlagt å inneholde kvenkultur- og nasjonalparksenter m/ utstilling og språksenter, kulturhage (musikk- og kulturskole), kinosal/konferansesal, Nord-Troms Museums administrasjon, Statskog/Fjelltjenesten og privat næringsvirksomhet. Man skal sette fokus på natur og kultur i regionen generelt, og Reisa nasjonalpark og kvenkulturen spesielt. Det er vedtatt at kulturhus også skal lokaliseres til Halti, og kulturhuset inngår derfor også i dette prosjektet. En samlokalisering vil være økonomisk gunstig, og en del av lokalene i bygget vil kunne brukes til flere formål.

Halti II skal bygge videre på dagens Halti. I forhold til andre sentra har Halti et fortrinn ved at de allerede har et eget bibliotek. Man bygger på kompetansen folkebiblioteket har i innsamling og systematisering av dokumenter, samt deres kanaler/lokalteter for å gjøre det tilgjengelig både for ansatte og besøkende. Videre har Nordreisa bibliotek et ansvar for å være pådriver for at det etableres samarbeid med Nord-Troms Museum – på vegne av alle Nord-Troms-bibliotekene. Nord-Troms Museum sitter på store samlinger og databaser som i dag ikke er så tilgjengelig som man kunne ønske at de var.

Man ønsker at Halti skal være en regional ABM-satsing. Foruten samlokalisering av museum og bibliotek, blir det også koblinger med studiesenter, næringshage, kvenkultursenter og nasjonalparksenter. For hele Halti-konseptet er det lagt vekt på felles rom og løsninger som fremmer samhandling.

Tiltak

Bibliotekstjenestene i Nordkalotthuset og Halti må planlegges i samarbeid med det lokale folkebibliotek eller det regionale biblioteksamarbeidet i Nord-Troms. Det er viktig at man benytter den lokale kompetansen som folkebibliotekene har og knytter det inn i prosjektene.

Det regionale biblioteksamarbeidet har felles ansvar for at det etableres formelt samarbeid med Nord-Troms museum.

Tiltak	Målgruppe	Finansiering	Tidspunkt	Ansvar
Utvikle bibliotekstjenestene i Nordkalotthuset og Halti	Bibliotekene i Nord-Troms		2008	Biblioteksjefskollegiet, Storfjord og Nordreisa kommune
Etablere samarbeid med Nord-Troms museum	Bibliotekene i Nord-Troms	Innenfor eksisterende budsj.	2008	Biblioteksjefskollegiet

7. Oppsummering

Regional bibliotekplan – oppsummering

Dette er den første felles planen for biblioteksamarbeid i Nord-Troms og gjelder for perioden 2008-2011. Det overordnede målet for det regionale samarbeidet er å sikre befolkningen i Nord-Troms best mulig bibliotekstjeneste. Det er ønskelig å inngå et forpliktende samarbeid som forankres politisk i alle seks kommuner.

Folkebibliotekene i Nord-Troms er små enheter med få ansatte. Høsten 2004 startet det regionale biblioteksamarbeidet opp. Nord-Troms Regionråd ble kontaktet og bibliotekene ble trukket inn i forprosjektet til Nord-Troms Studiesenter. Folkebibliotekene er i dag viktige samarbeidspartnere i studiesentret, som tilbyr desentralisert utdanning på høgskole- og universitetsnivå til voksne i regionen. Folkebibliotekene utgjør den lokale infrastrukturen i kommunene. I de første årene har bibliotekenes hovedsamarbeidsoppgave vært å etablere studiebibliotek i alle seks kommuner. Med erfaringer fra dette har man også sett nytten av å samordne og utvikle andre felles tjenester. Det regionale samarbeidet har vært drevet fram på dugnadsbasis.

Høsten 2007 ble det ansatt en koordinator for studiebibliotekene i 50% stilling, foreløpig for 1 år. Nord-Troms studiesenter fikk midler fra Troms fylkeskommune til denne prosjektstillingen. Koordinatoren skal hovedsakelig arbeide med å videreutvikle studiebibliotekene og være et bindeledd mellom bibliotekene, studiesenteret, studentene og fylkeskommunen.

Økonomiske ressurser er viktig for at det regionale biblioteksamarbeidet skal lykkes. For kontinuitet og framdrift i utviklingen av samarbeidet er ressurs til en koordinator viktig. Koordinatoren vil være den som er ansvarlig for oppfølging av regionale samarbeidsoppgaver, møter, planlegging og gjennomføring av kompetansehevende tiltak for alle bibliotekansatte i Nord-Troms. Det er også viktig at det satses på fagutdannet biblioteksjef i 100% stilling i alle kommunene. Dette for å oppnå større tilgjengelighet gjennom utvidede åpningstider for publikum, bibliotekfaglig kompetanse i alle kommunene og å sikre personalressurs for å kunne delta aktivt i det regionale utviklingsarbeidet. Utlånsstatistikken gjenspeiler betydelig økt bruk av bibliotek tjenestene i de kommunene som satses på sine bibliotek med tilstrekkelige personalressurser. Bibliotekene i Lyngen, Nordreisa og Skjervøy som alle har 1,5-2,5 stillinger ved sine hovedbibliotek og åpningstider daglig kan vise til meget gode utlånstall både til barn og voksne. Heldagsåpne hovedbibliotek i alle kommunene er en målsetting.

Viktige strategier og tiltak for bibliotekene framover for å kunne gi befolkningen i Nord-Troms en moderne, allsidig og kompetent bibliotek tjeneste, er å videreutvikle tilbudet til voksne studerende, kompetansehevende tiltak for alle bibliotekansatte, utvikling av flere felles bibliotek tjenester, økt tilgjengelighet for publikum gjennom moderne biblioteklokaler med økte åpningstider og gode nett-tjenester. Andre tiltak er å etablere et formelt samarbeid med skolene og skolebibliotekene for å utvikle et bedre og mer allsidig bibliotektilbud til barn og unge og en videre satsing på flerkulturelle tjenester. Det ligger også i planen å utvide bokbussens virkeområde og utvikle bokbussens tilbud mer i retning av kulturbussdrift. Kåfjord får ny bokbuss i 2008.

I desember 2006 ble utredningen "Bibliotekreform 2014" sendt ut på høring. Denne dekker hele biblioteksektoren med folkebibliotek, skolebibliotek og fag- og forskningsbibliotek. Målet er at innen 2014 skal bibliotekene i Norge bestå av et sømløst, samhandlende nettverk av sterke og kompetente bibliotek – Norgesbiblioteket. Sentralt tiltak i denne reformen er konsolidering. Det innebærer at alle bibliotek med færre enn 5 ansatte bør slås sammen til større enheter med minimum 6-8 ansatte. For Nord-Troms sin del ville det innebære sammenslåing av alle bibliotekene i regionen til en enhet med en felles biblioteksjef. Høringsuttalelsene fra kommunene i regionen er entydige. En slik konsolidering av bibliotekene i regionen vil svekke bibliotektilbudet.

I likhet med mange andre høringsuttalelser fra hele landet ønskes heller et forpliktende regionalt samarbeid. En løsning med en koordinator som bare arbeider med koordinering, kompetanseheving og utviklingsarbeid i samarbeid med biblioteksjefer virker å være den beste for Nord-Troms.

8. Kilder

Bibliotekreform 2014 : del 1 strategier og tiltak / ABM-utvikling, 2006

Bibliotekreform 2014 : del 2 Norgesbiblioteket – nettverk for kunnskap og kultur / ABM-utvikling, 2006

Bibliotekreform 2014 : oppsummering av høringsuttalelser / ABM-utvikling, 2007

Gi rom for lesing! : strategi for stimulering av lese lyst og leseferdighet 2003 – 2007 / Utdannings- og forskningsdepartementet, 2005

Handlingsplan for skolebibliotek i Troms : grunn- og videregående skole : 2002-2005 / Troms fylkeskommune ; Statens utdanningskontor i Troms, 2002

Lov om folkebibliotek av 20. desember 1985

Nord-Troms : strategier 2007 – 2016 / Nord-Troms Regionråd DA, 2007

Regional bibliotekplan for Midt-Troms : 2005-2008 / Regionalt biblioteksamarbeid i Midt-Troms, 2004

Regional bibliotekplan for Ytre Helgeland Bibliotek / Ytre Helgeland Bibliotek, 2005

<http://www.luroy.folkebibl.no/bibliotekplan.pdf>

Regional bibliotekplan for Vesterålen : 2006-2010 / Vesterålsbibliotekene, 2005

<http://www.hadsel.kommune.no/filearchive/Kopi%20regional%20bibliotekplan%20for.doc>

Reglement for folkebibliotek – veiledende retningslinjer / ABM-utvikling

St.meld. nr 22 (1999-2000). Kjelder til kunnskap og oppleving: Om arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid og om bygningsmessige rammevilkår på kulturområdet (ABM-melding)

St.meld. nr 16 (2006-2007). ...Og ingen stod igjen : tidlig innsats for livslang læring

Strategiplan for voksenopplæring 2007-2012 / Troms fylkeskommune, 2007

<http://www.tromsfylke.no/dokumentarkiv/Strategiplanforvoksenopplring0000.pdf>

Utviklingsplan for Nordhordlandsbiblioteka : 2006-2010 / Regionrådet Nordhordland IKS, 2006

Veiledende retningslinjer for samarbeidet mellom folke- og skolebibliotek i kommunen / ABM-utvikling

9. Vedlegg